

הגזול ומאכיל פרק עשירי בבא קמא

ק"ב.

עין משפט גזול

לפני יאוש. דשינוי רשות בלא יאוש לא קני וכי אין גזילה קיימת שאכלה אחרי מות אביהן פטורין דלית ליה דרב חסדא: **מאן דמטי לה.** להא דרמי בר חמא אברייתא כ"ש אמתניתין דליכא טעמא אחרינא למפטריה אלא האי כל כמה דלא מחסרת לה למתניתין משמע דגזילה קיימת: **מאן דמטי לה אמתניתין אכל אברייתא רמי בר חמא.** משום טעמא דקרא מתני לה כרבא. ל"ה איכא גרסינן מאן דמתני לה אמתני כ"ש אברייתא דמתניתין איכא לאוקמא בשאכלוס אכל ברייתא קתני שידעין שהן של רבית אלמא דקיימי בעין וקמני פטורים דרשות יורש כרשות לוקח ומאן דמתני לה אברייתא אכל אמתניתין רמי בר חמא בשאכלוס מתני לה כרבא (ו) ורשאון שמעמי ועיקר: **גדולים חייבים.** ורמי בר חמא מוקי לה לפני יאוש: **קטנים פטורים.** ללאו בני דינא נינהו ואע"פ דגזילה קיימת מיהו מחסר גזייתא וסומכוס הוא דפטור קטנים לקמן: **ואין אנו יודעין חשבונות.** ושמה אבינו חישב לך דמי: **משום דאין יודעים פטורים.** בתמיה. הואיל ויודעים שבגזילה בזה לידו דברי ושמה הוא זכרי עדיף: **לא יחא אלא דאזיק אוזקי.** נכנס לחצר דגזול והזיק מי מחייבי קטנים והס שחבולו באחרים פטורים והכא כיון דאכלוס מאן כפי להו לשלומי: **בניה קטנים.** ועדיין לא אכלוס אפילו קטנים חייבים כיון דגזילה קיימת ברשותא דמרה הוא ורצנן הוא דפליגי עליה דסומכוס ולא תקשי אברייתא דלעיל דלמך גדולים חייבין קטנים פטורים: **אין חייבין באונסיה.** כל קצילו עלייהו ניטרוחא: **בזול.** דלא זוזא חשיבנא בארבע דנקי וכן כל היכא דמי בזול בפרק מי שמת (ב"ב דף קמ"ו) והיינו שני שליש דמיס וכולהו דמיס לא נשלמו דאי הוו ידעי דבעו שלומי לא הוו אכלי צטרא והעור יחזירו כמות שזאל: **איכא דמטיין (ה) להא.** הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין: **ארישא.** דקאמר מתא אין חייבין באונסיה ואם הניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין דאשתעבוד נכסים דאזבוהו דקסבר רבא חיוב אונסיה משעת שאלה מוטל על השואל ופליגא דרב

(א) ג"מ קב. לעיל ד: [מוספתא ד"מ ספ"ה]; (ב) כמותות ל: (ג) ו"על ב: (ד) כמותות ל: (ה) [לעיל סו. ו"עין]; (ו) כ"ה ט"פ; ונמלא שחא עזמו גבתי; (ז) [שמות כב]; (ח) [ל"ה דרכה וכן כדמקור].

תורה אור השלם

1. אל תחך מאתו שך ותרביח ויראת מאלהיד ודי אחיך עמך.

2. והיה כי יקח אדם את הדין את הגולה אשר נזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו או את האבדה אשר מקא: ויקרא ה' כב

הגהות הב"ח

(א) לא מותר ליה רוממא (מאן דמתני וכו' מתני לה) כ"ה ו"ב ס"ה מאן דמתני אמתניתין כ"ש אברייתא ומאן דמתני לה אברייתא אבל אמתניתין רמי בר חמא כרבא מתני לה: (ב) שם ומתלה את בני: (ג) ר"ש ד"ה מאן דמתני וכו' כרבא (ורשאון טעמי ועיקר) ח"מ ו"ב ס"ה (ד) רש"י ד"ה מאן דמתני עיקר: (ו) ד"ה איכא דמתני לה להא דהניח:

גליון הש"ס

גמ' פרה שאולה משתמשים בה כל ימי שאלתה. עין שטיה מקובלת ב"מ דף קט"ו ע"ה ד"ה אריי דע האילנה בשם הרשב"א והר"ן:

הגהות מהר"ב

הגהות מהר"ב רנשבורג [א] תוס' ד"ה א"פ וכו' ולכן אין חייבין להחזיר דמלוה על פה. עין שער המגן פ"ט מהלכות מלוה ולוה הלכה ה' ד"ה וסלימי:

אע"פ שהן יודעין שהם של רבית בו. וא"ת והכי מדקדק מינה דכרשות לוקח דמי דאפילו לאו כרשות לוקח דמי א"ש דפטורין כיון דמדעת נתן לו ליתנהו גביה צמורת גזילה אלא צמורת הלוואה או ולכן אין חייבין להחזיר דמלוה על פה אינו גובה מן היורשין וי"ל דאע"ג דמדעת נתנס לו איתנייהו גביה צמורת גזילה דהוי כמתניהו צטעות דלא נתן לשם מתנה אלא צמורת רבית ומיקרי גזילה בעיניה כיון שהמעות בעין והוי חייבין להחזיר אי לאו דכרשות לוקח דמי והוי שנוי רשות:

וְלֹא פֶשֶׁךְ גָּבִיחַ וְלֹא מִידֵי פְטוּרִין. מנו שסיו יכולין לומר החזרנו לך א"י כגון שאין עדי גזילה אלא הודאת הבנים בצלד: **קמ"ג** והא אמר קמנים פטורים. ל"ה דהא לאו קושא היא דהיא דלעיל כסומכוס והך כרבנן דפירש צקונטרס אלא הי"ג צלל הספרים ואכילת קטן מידי מששא אית ציה לא יחא אלא מזיק ותנן חש"י פגיעתן רעה כו' וה"ה ה"מ למפקח מאכילת גדולים אמאי חייבין כי אכלו לרב חסדא לחצר יאוש ולרמי בר חמא לפני יאוש אע"ג דכי גזילה קיימת חייבין כי אכלו פטורים דכ"ל אלא פריך טפי להדיא אקטנים וליכא לאוקמי כגון שהניח להן אביהן אחריות נכסים ולהכי א"ש הא דגדולים חייבין לשלם אכל קטנים קשה דמ"מ יש לפטור מטעם דלין מקבלין עדות אלא צבני צעל לין דהא לא פטורים מהאי טעמא אלא לסומכוס ולא לרבנן:

וְלֹא פֶשֶׁךְ גָּבִיחַ וְלֹא מִידֵי פְטוּרִין. מנו שסיו יכולין לומר החזרנו לך א"י כגון שאין עדי גזילה אלא הודאת הבנים בצלד: **קמ"ג** והא אמר קמנים פטורים. ל"ה דהא לאו קושא היא דהיא דלעיל כסומכוס והך כרבנן דפירש צקונטרס אלא הי"ג צלל הספרים ואכילת קטן מידי מששא אית ציה לא יחא אלא מזיק ותנן חש"י פגיעתן רעה כו' וה"ה ה"מ למפקח מאכילת גדולים אמאי חייבין כי אכלו לרב חסדא לחצר יאוש ולרמי בר חמא לפני יאוש אע"ג דכי גזילה קיימת חייבין כי אכלו פטורים דכ"ל אלא פריך טפי להדיא אקטנים וליכא לאוקמי כגון שהניח להן אביהן אחריות נכסים ולהכי א"ש הא דגדולים חייבין לשלם אכל קטנים קשה דמ"מ יש לפטור מטעם דלין מקבלין עדות אלא צבני צעל לין דהא לא פטורים מהאי טעמא אלא לסומכוס ולא לרבנן:

והוא שנוי רשות:

וְלֹא פֶשֶׁךְ גָּבִיחַ וְלֹא מִידֵי פְטוּרִין. מנו שסיו יכולין לומר החזרנו לך א"י כגון שאין עדי גזילה אלא הודאת הבנים בצלד: **קמ"ג** והא אמר קמנים פטורים. ל"ה דהא לאו קושא היא דהיא דלעיל כסומכוס והך כרבנן דפירש צקונטרס אלא הי"ג צלל הספרים ואכילת קטן מידי מששא אית ציה לא יחא אלא מזיק ותנן חש"י פגיעתן רעה כו' וה"ה ה"מ למפקח מאכילת גדולים אמאי חייבין כי אכלו לרב חסדא לחצר יאוש ולרמי בר חמא לפני יאוש אע"ג דכי גזילה קיימת חייבין כי אכלו פטורים דכ"ל אלא פריך טפי להדיא אקטנים וליכא לאוקמי כגון שהניח להן אביהן אחריות נכסים ולהכי א"ש הא דגדולים חייבין לשלם אכל קטנים קשה דמ"מ יש לפטור מטעם דלין מקבלין עדות אלא צבני צעל לין דהא לא פטורים מהאי טעמא אלא לסומכוס ולא לרבנן:

כל ימי שאלתה ומתא אין חייבין באונסיה ויכסבורים של אביהם היא

וטבחהו ואכלוה משלמין דמי בשר בוול הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם איכא דמתני לה ארישא ויכא דמתני לה אסיפא מאן דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ופליגא דרב פפא מאן דמתני לה אסיפא אבל ארישא לא והיינו דרב פפא דא"ר פפא (ד) היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר חייב בגנובה קודם שיבא לידי איסור שבת היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ת"ר והשיב את הגזילה אשר גזל (ט) מה ת"ל אשר גזל יחזיר בעין שגזל מבאן אמרו הגזול ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם בין גדולים בין קטנים חייבין משום סומכוס אמרו גדולים חייבין קטנים פטורין בר חמא דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה אתא לקמיה דרבי אבין אמר בשלו הוא תובע א"ל והא מיייתאיה סהדי דאחזקי ביה בחיי דאבובו א"ל וכי מקבלין עדים

פפא דלמך לקמן לא רמי חיוב אונסיה אשואל עד שעה שמיאנס: ואיכא דמטי לה אסיפא. טבחהו ואכלוה משלמים דמי צטר בזול ואם הניח להן אביהן קרקע משלמין פירעון שלם דהוו אינהו צקונס אזבוהו והואיל והן אכלוה משלמין: **אכל ארישא.** דמתה דכרבה לא דלא אחריתא אשתעבוד נכסים דלא רמי חיוב אונסין על השואל עד שעת אונסין והכא כי אמתניסא לימיה לשואל והני לא קבול עלייהו מדי: והיינו דרב פפא דאמר היתה פרה גנובה לו. כלומר גנב פרה מערב שבת וטבחה בשבת חייב אף צמורתא ארבעה וחמשה שהרי נתחייב צקון קודם שיבא לידי איסור סקילה ואף על גב דקנסא לא אמי עליה עד שעת לא פטרינא ליה מנקנסא משום חיוב מיתה דלמך באלו נערות (כמותות דף לז): **קנס חידוש** הוא שחידשה תורה הלך אע"ג דמקטיל משלם: **היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור.** מן הכל דלא אחריתא משעת שאלה מייב ליה אקרנא וקמה צרשומיה אפילו למלאך המות אלא בשעת טביחה הוא דגזילה ואיסור שבת ונגיבה באין כאחד ונפטור מן הקרן משום דקס ליה צרבה מיייה וקנסא ליכא דהא אין כפל ולא ארבעה וחמשה אלא בגנב עצמו שגנב מציב בעלים או צשומר חנם הבא פטור עצמו צטענת גניבה אכל שואל ונושא שכר ושוכר שאין יכולין להפטר צטענת גנב אין בהן כפל כדלמך צמנה דוכתי לא אם אמרת צשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל תלמך ד"ש כו': **שאלם אין גניבה אין טביחה ואין מיייה לא גרס ליה.** אין שמעינן כאן וצמנות (ל: וכן פירש לנו רבינו שאם אין גניבה אחר פטור מן הקרן משום דקס ליה צרבה מיייה אין טביחה קנס נמי לא משלם ואף על גב דחידוש הוא ואין מיתה פטורמו ככל דליכא קרן פטור דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא"ל ולא תשלומי ג' וד' וכי מדלית מהכא קרנא הוו להו ג' ללאן וד' לצקר. ולא היה לי לב להבין את מושל שטעם זה אין לריך לכהן שהרי אין קנס בשואל הטובח ואפילו אחריתא כרב פפא דעד השתא קס צרשומא דמרה אפילו הכי גזלן נעשה עליה ולא גנב שאין דין גנב אלא צטעון טענת גנב והוה צשומר חנם. וכי גרס ליה צמנות [שם] גרסינן ליה וצמלתא (י) דרבא דלמך התם גנב וטבחה בשבת פטור שאם אין גניבה כו' דהתם צגנב עצמו קאי וליכא למיפטריה מנקנסא אלא משום האי טעמא אכל דרב פפא ליכא לנגרסא לא התם ולא הכא ואיידי דמילתא דרב פפא איתמר התם גבי מלתא דרבא איגרסא נמי אגב שטפא דרב פפא ותשובות רב האי גאון מסייעא לי: **עין שגול.** כלומר אם גזילה קיימת יחזיר אכל אין גזילה קיימת פטור ולידיה ליכא לאוקמה אלא צבניו: **בר חמא** דרבי ירמיה. קטן הוא: **ערק גלי.** דלת פתוחה צבית אביו סגר ולא הניח ליכנס לפי שהיה רואה רבי ירמיה להחזיק בה: **דאחזקי בה** בחיי דאבובו. והיה טוען שאביו מכרה לו או נתנה לו: **שלא**

א מ"י פ"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ד סגן עשין קלג טו"ש ע"י י"ד סימן קסא טע"ג: ב ב ג ד טו"ש ע"י ח"מ סימן קסא טע"ג: ג ה ו מ"י פ"א מהל' שאלה ופקדון הלכה ה סגן עשין כז טו"ש ע"י ח"מ סימן שמה טע"ג א וסע"ג ג [רב אלפס כאן וצ"מ פ"ח דף קכא]: ד ה מ"י שם עשין צמ"מ טו"ש ע"י ח"מ סימן קסא טע"ג: ז ח טו"ש פ"ג מהל' גביה ה"א א טו"ש ע"י ח"מ סימן שאלה: י ב מ"י שם הלכה ד: יב ב ל מ"י פ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ד סגן עשין קלג טו"ש ע"י ח"מ סימן קי טע"ג: ו

מוסף רש"י

הניח להן אביהן מעות של רבית כו' אין חייבין להחזיר. דלמתי והשיב את הגזילה אשר גזל והני לא גזל ממי דקניניהו בשטוי שרות וקסבר שרות יורש כרשות לוקח דמי (לעיל ד:). משתמשין בה כל ימי שאלתה. כל ימי שכן הניח שאלה אפיון מן העולם (כתובות ד:). מתה אלא חייבין באונסיה. דלמתי לאו שאלין וניהו עלה (סו). דמי בשר בוול. וזהו חש"י בלתי צדקה נקי, וזהו חש"י בלתי צדקה נקי שמת (ב"ב קמ"ו) והעור יחזרו לעולם (כתובות ד:). אחריות נכסים. קרקעות (סו). איכא דמתני לה ארישא. להניח להן אביהן אחריות נכסים חייבין לשלם אקטנים דחייבין באונסין דאשתעבוד נכסים דאזבוהו מתיס משעת שאלה (סו). ואיכא דמתני לה אסיפא. היכא דצמחה אס הניח להן אביהן אחריות נכסים משלמין תשלומי מעליא ולא בזול. דלמתי זהו אסיפא. כל שכן אסיפא. כשטבחהו ואכלוה (סו). ופליגא דרב פפא. דלמך (לקמן) היכא שעתא דמטו לה אונסין הוא דלמך חייבה עליה ולא משעת שאלה (סו). אבל ארישא לא. אם התם לא מחייבי לשלומי ולא אחריתא אשתעבוד נכסי דאזבוהו משעת שאלה (סו). והיינו דרב פפא. דלמך לא אחריתא משעת שאלה רמי עליה תשלומין אלא משעת אונסין ואיך והיא שעתא לימיה לשואל דלמתי (סו). היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור. דהיא שעתא דקא טבחה לה גזל לה ממנה וימיתה וממון באין כאחד. ולא גרסינן שאין חייבין להחזיר טביחה ואין מכירה. דגבי שואל לא שייך לא כפל ולא ארבעה וחמשה. שהרי חייב בקרן לשלם אפילו טוען טענת גנב ואין קנס אלא או צגנב או צשומר חנם פטור עצמו צטענת טענת גנב שאמר נכנסה לו או נתנה לו: